

Könyvek a szatyorban

Az egyik üzemben közvetlenül az öltöző mellett működött a könyvtár. Háromszáz rendszeres olvasója volt, aki ebédelni ment, körülnézett a polcokon is. Az üzemet átalakították, a könyveket átvitték egy másik terembe, ahol jóval kedvezőbb helyi körülmények között kölcsönözhettek a munkások. Számuk mégis kétszázra csökkent.

A történetet egy könyvtáros meséli az értekezleten, amelynek témája: *munkások a könyvtárban*. Kezdetben úgy tűnik fel, egyedi esetről van szó, de rákontráz a többi üzemi könyvtáros is, sokukkal ugyanez történt. Az Ikarus könyvtára közvetlenül a gyárkapuval szemben volt, amikor a munkások kiértek az utcára és indultak a buszmegálló felé, szinte beleütköztek. Amióta a könyvtárat egy szebb, korszerűbb épületbe helyezték — de ellenkező irányba — olvasóinak harmadrésze elmaradt.

A könyvtáros ezután szatyorban vitte le a könyveket olvasóinak. Megkérte a brigádvezetőt, írja össze az igényeket, és a kért könyv mellé olykor odatett egy-egy másikat — ezt ő szerette volna elolvasatni. És lassan

növekedett a forgalom,

több lett a kölcsönző, mint azelőtt.

A Fővárosi Művelődési Ház könyvtára felvette a kapcsolatot a kerületben működő dolgozók iskolájával. A négy éve bevezetett „Tájékozódás jelenünkben” című tantárgyhoz különböző kérdéscsoportokban állandó segítséget nyújtott. Meghívta a tanulókat a többi között a „Hazafiság, magyarság” című előadásokra a könyvtárba, költészetnapirendezvényeket tartottak együtt. Felnőtt munkások, akik közül sokan még nem is láttak könyvtárat, így lassanként hozzászoktak a könyvekhez, megtanulták kezelni a katalógust, használni a lexikonokat, szótárakat.

A Kelenföldi Textilgyár könyvtárosa

különböző színcsíkokkal

jelölte meg a kötelező olvasmányokat, korhatár szerint. Egy tábla is jelezte a javasolt, illetve a kötelező irodalmat, mindegyik gimnáziumi osztály számára. Ez a módszer eredményesnek bizonyult, a munkások szinte „rákaptak” ezekre az olvasmányokra. Vitték Balzac *Goriot apóját*, *Gorkijtól az Anyát*, Fejes *Rozsdatemetőjé*t.

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár javaslatára a különböző könyvtárakban felmérést indítottak, hogyan és mennyit olvasnak a munkások, milyen könyveket kölcsönöznek a könyvtárból. Ez a felmérés indította arra az üzemek és munkáskerületek könyvtársait, egy közös összejövetelel, hogy kicseréljék véleményüket, megismertessék módszereiket egymással.

A Karinthy Frigyes utcai könyvtárban a kísérlet első része a befejező fázishoz közeledett. A könyvtárosok beszámoltak arról, hogy 370 kérdőívet készítettek, ezeket a munkások között a véletlenre bízva osztották szét. Az első kérdés így hangzott: „Tisztában van-e a szakmai ismeretek felfrissítésének fontosságával?”

A válaszadók közül csak 41 írt nem-et, 208 az iskola és a tanfolyam mellett

a szakkönyvek fontosságát

is megjelölte, 118 csak a szakmai tanfolyamot írta be. E válaszok azt mutatják, hogy a megkérdezettek igénylik a szakmai fejlődést. De közülük csak 108 tanul jelenleg is.

Arra a kérdésre, hogy „Milyen könyveket hiányol a könyvtárban?” — mindössze 187 válasz érkezett. Legtöbbször a szakkönyvek választékát keveslik, a szépirodalmi művek közül, modernet olvasnának többet, számuk azonban elenyészően kevés azokhoz képest, akik az ismeretterjesztő irodalom hiányát érzékelik.

A kérdőíves felmérést a könyvtár dolgozói kiegészítették azzal, hogy két hónapon át a kölcsönzött művekről is tájékoztatták. A munkások olvasók által kölcsönzött művek 60,1 százaléka szépirodalom, 39,9 százaléka ismeretterjesztő

tő mű volt. Az utóbbiak közül a legnépszerűbbek az útleírások és a politikai jellegű művek voltak. Szépirodalomból

vezető helyre kerültek

a mai magyar könyvek,

a második, illetve harmadik helyre szorultak a modern külföldi költők művei és a klasszikusok.

A két hónap alatt a leggyakrabban a következő írók könyveit kölcsönözték: Lengyel József (18), Mikszáth, Dumas (14—14), Berkesi, Szilvási (13—13) és rögtön utána következik Hemingway, Jókai, Tersánszky, H. G. Wells (11—11) és Jack London, Sásdi, Solohov, Verne, Zola (10—10) művel).

A legelgondolkoztatóbbak azonban azok a számok, amelyek arra vonatkoznak, ki mennyire veszi igénybe a könyvtárat a kölcsönzésen kívül. Mindössze 34 százalékuk használja — nem rendszeresen — az olvasótermet, 22 százalékuk a katalógusokat, és mindössze 18 százalékuk veszi igénybe a tájékoztató szolgálót.

A kérdésekhez

egyéni beszélgetések

is kapcsolódtak: huszonhárom 19—25 éves, három 26—29 éves és négy 30—32 éves munkásolvasóval. S talán nem túlzás ezeket a rövid „interjúkat” az egész vizsgálat legfontosabb részének tekinteni. A könyvtárosok legközelebb már jobban tudják, hogy a 23 éves esztergályosnak, akit érdekel a politika, és az ami a nagyvilágban történik, milyen könyveket adjanak; és azt is, hogy a 20 éves szerszámkészítő főként a klasszikus irodalmat szereti, a 19 éves műanyagburkoló pedig kedveli a történelmi műveket.

Ezek az „ismeretszerzések” nem könnyűek. Sokan visszahúzódnak, keveset beszélnek és azt sem szívesen. Ezért elsősorban közvetett kapcsolatok, szálakat kell keresni: beszélni kell a KISZ-titkárral, a szocialista brigádvezetőkkel, a munkásszálló könyvtárosával, vagy egyszerűen olyannal, aki szeret olvasni és a környezetére is hatással van.

Jó példák hangzottak el az értekezleten, értékes, a felmérés közben készült feljegyzések. Most a Karinthy Frigyes úti könyvtárban harmincan már meg is szólaltak — csak a könyvtárosokon múlik, mire nevelik őket.

Magyar Judit